

Bijna halve eeuw geleden stonden Andries Gaastra en Marion Kowallik aan de wieg van Koga

Het fietsgen van de Gaastra's

HEERENVEEN – De fiets staat centraal in het leven van **Andries Gaastra** (82). De oprichter van topmerk KOGA (dat hij in 1992 verkocht aan Accell), groeide ermee op als telg uit de Batavus-familie. Nog steeds is de vitale tachtiger actief in fietsontwikkelingen. Een succesvol innovatief ontwerp van hem is de verstelbare fiets voor iedereen volgens het ISP-concept (Intelligent Seating Position – 1Bike fits all). Tegenwoordig is dit thema van veiligheid en duurzaamheid zeer actueel.

Overigens lag het vroeger niet in Gaastra's bedoeling in de fietsen te gaan. In 1960 ging hij naar de businessschool IVA in Driebergen, dé autoschool van Nederland. Jongens uit ondernemersgezinnen (voor meisjes was de opleiding toen nog taboe) zaten met de stropdas voor in het leslokaal.

Assepoesterstory

Zijn leven kreeg een wending toen hij in Hamburg de beeldschone, eeuwig jonge **Marion Kowallik** (78) leerde kennen. Hij was 22, zij 18. Het was een Assepoesterstory. Marion bleef tijdens een bootparty met de naaldhak van haar schoen in de rubbernaad van het teakdek steken. Eén blik zei alles; liefde op het eerste gezicht. Andries nodigde haar uit voor de volgende dans. Zij, Pruisische gedistingeerde trots, hield de boot af. Een vriend zei tegen hem: "Andries, die krijg je nooit". Toen werd het een uitdaging, en hij won. Marion: 'Hij is een echte Friese doorzetter.'

Haar moeder kwam uit Bremen. Zij raakte bewust zwanger van haar naar het oorlogsfront gestuurde man om Polen te kunnen ontvluchten. Bevrijd worden door die vermaledijde, machtszuchtige Russen zag ze niet zitten. Marion, in Fürstenu dicht tegen de Nederlandse grens geboren: 'Polen kunnen Russen wel schieten.'

Andries en Marion met Jan en Minie de Jong.

Dat hebben we recent met de Oekraïne-oorlog en de raketten op Pools grondgebied ervaren.

Oprichting KOGA

Met Marion kon hij ondernemen, wist Andries al gauw. In 1974 leidde dat tot de oprichting van KOGA. Andries wist alles van de techniek, Marion ging zich bezighouden met de boekhouding. Samen deden ze de commercie. KOGA maakte niet alleen topfietsen met levenslange garantie, maar ook hele blitse fietsen in flashy colours die werden afgekeken van de skisport. Het merk genoot faam en werd op één lijn gezet met bijvoorbeeld Porsche, het automerk waarmee de Gaastra's niet toevallig samenwerkten.

Marion: 'Onze marketing was gelikt. Op beurzen presenteerden wij ons optimaal. KOGA had een chique uitstraling en we brachten leven in de brouwerij. Bezoekers vroegen: wanneer begint de band te spelen?' De verkoop van racefietsen en later ook toerfietsen steeg tijdens de jaren '80 gestaag. Naam vestigde KOGA in de wielersport. Hoogtepunt was in 1981 toen **Peter Winnen** op een KOGA de Alpe d'Huez won. Bij de vrouwen reeg **Leontien van Moorsel** de successen aan. Ze won drie keer baangoud.

Wereldburgers

Wereldburgers als zij zijn bleven ze niet in Nederland. Het gezin verhuisde in 1992 naar Vancou-

Andries Gaastra en Marion Kowallik.

ver waar beide zonen studeerden en met Canadees/Italiaans- en lers-Engelse vrouwen trouwden en waar kleinzonen **Andrew** (afgeleid van Andries) en **Victor** werden geboren. Jarenlang hebben ze daar met plezier gewoond.

Op bezoek bij **Jan** en **Minie de Jong** in Heerenveen – Jan is de vroegere KOGA-communicatieman en Minie voormalig wielerkampioene – sprak het FJ met

Gaastra en Marion met wie hij KOGA groot maakte en met wie hij zakelijk en privé een sterke tandem vormt. Ze wonen in Schoten (België), een Nederlandse enclave met 220.000 Nederlanders waar de op één na oudste Hollandse Club zetelt.

Fietsgen

De Gaastra's hebben een fietsgen, want ook hun zoon **Gerit**, de 4e generatie, is in hun voetsporen getreden. Deze duizendpoot is de man achter o.m. Idworx en GAASTRA, beide zeer hoogwaardige fietsen. Hij wil nog betere fietsen maken en zijn topmarktsegment verbreden. Zo maakt hij ook bikes voor trekking. Voor het produceren van deze fietsen zocht hij zijn heil in Duitsland, het industrieland bij uitstek. **Dennis**, de jongste zoon, een op en top Apple-man, leidt zijn eigen IT-bedrijf in München. Daar legt hij het accent op biologische IT, wat goed in deze tijd past. Kleinzoon **Victor** (17, de zoon van Dennis) zou zomaar de vijfde Gaastra-fietsgeneratie kunnen worden. Hij zit op het gymnasium en interesseert zich voor hoogwaardige techniek en voor fietsen.

Maakindustrie

Andries Gaastra komt uit een befaamd geslacht in de maakindustrie. Grootouders **Andries** en **Dientje** begonnen in 1904 in het centrum van Heerenveen een winkel in naaimachines en uurwerken. Ze zagen trouwens overal brood in. Zelfs maakten ze koelbakken voor Jamin ijs. Twee jaar later werden fietsen van het merk Presto vanuit Duitsland ge-

importeerd. In 1909 deponeerde de oprichter het merk Batavus. Toen was de fabricage van fietsen al in gang gezet. Met name bakfietsen vonden een goede afzet. Melk- en groenteboeren gingen er ventend mee langs de buurten. Indonesië werd een belangrijk exportland.

Vanaf de jaren '30 begon het bedrijf met de productie van motorfietsen en schaatsen. 's Winters was een slappe tijd voor fietsen. Dan kon je met het maken van houten en stalen noren de mensen aan het werk houden. Maar de concurrentie was groot en als het niet vroom, stapelde zich een enorme dure voorraad op. Reden om te stoppen met die activiteit. Bromfietsen waren daarentegen niet aan te slepen.

Andries Gaastra: 'Dat was de E-bike van toen. Vader kon heel mooi ontwerpen. Veel dokters kochten een bromfiets.' Batavus bleef ze tot in de jaren '80 maken. De impopulaire verplichte fietshelm noopte het bedrijf tot het verlagen van de productie.

Modernste rijwielafabriek ter wereld

Na de oorlog was er een enorme behoefte aan fietsen. In 1956 opende Batavus de modernste rijwielafabriek ter wereld. Vier jaar later won het alle zeven 1ste prijzen op het Technisch Concours in Parijs. Batavus genoot wereldfaam. Mede door de wielersport. In 1966 won de Televizier-Batavusploeg vijf ritzeges in de Tour, waarvan twee door de recent overleden **Gerben Karstens**. >>

Rustig bij stilstaan met de voeten aan de grond: veilig en comfortabel.

In 1965 schakelde Batavus over op Duralon. Dat is een kunststof-coating als vervanger voor lak op de frames. Deze coating was zó goed dat het bedrijf opdrachten kreeg zelfs ziekenhuisbedden te bouwen!

Onderhand ging de fietsproductie als een speer. Bekende merken als Magneet, Phoenix, Fongers en Germaan werden overgenomen.

In 1974 nam Gerrit Gaastra afscheid. Zoon Andries werd algemeen directeur. Het bedrijf werd in hetzelfde jaar verkocht aan de investeringsmaatschappij van de Limburgse steenkoolmijn Laura, waarvan de motorenfabriek inbouwmotoren leverde aan Batavus.

Een halfjaar later, nog in 1974, verliet Andries de onderneming en startte hij samen met zijn Marion een eigen topfietsenmerk: Koga-Miyata. KOGA (sinds 2010 in hoofdletters zonder de toevoeging Miyata) is een samenwerking van Kowallik en Gaastra (Gako klonk niet). Framebouwer Miyata, eveneens een familiebedrijf, was de bevriende Japanse partner.

Marion: 'Wij hadden toen wel elf bedrijven. Allemaal op fietsgebied. Maar wij houden niet van het harde zakendoen. Nog steeds onderhouden wij warme banden uit vroegere tijden.' Bijvoorbeeld met Japanse collega-ondernemers. Japan was en is een erkend fietsbouwland waar bijvoorbeeld ook derailleurmaker Shimano zetelt. Verchromen kunnen Japanners als geen ander.

Accell

Met Batavus ging het nadien minder. In 1986 viel de vlag. Dankzij de overname door Atag

(een kachel- en cv-onderneming uit Doetinchem) ging het daarna weer crescendo. Er werd een speciale fietsdivisie opgezet die later onder de naam Accell beursgenoteerd werd en o.a. Loekie, Sparta, Raleigh, Lapierre en ook in 1992 KOGA overnam van Andries en Marion. **Hans Wezenaar** (1936-2022) van Accell stuwde het bedrijf op in de vaart der volkeren. Accell werd de grootste E-bikeproducent ter wereld.

In 2019 werd miljardair en multi-ondernemer **Wijnand Pon** (gelinkt aan automotiegroep Pon Holdings – importeur van o.a. VW, Audi, Skoda, Porsche en Caterpillar) grootaandeelhouder. Twee jaar later verkocht Pon zijn belang weer omdat het hem niet lukte het héle concern over te nemen. Hij maakte wel een winst van € 37 miljoen. Dit jaar deed het beruchte Amerikaanse opkoopfonds KKR samen met de juristen van Teslin een vijandig bod dat aanvankelijk werd afgewezen. Na een maandenlange strijd viel Accell tenslotte toch in handen van dit fonds. Er was € 1,6 miljard mee gemoeid. Een gelukkige overname lijkt het niet. De magazijnen staan vol fietsen.

Giant

Tijdens de laatste jaren van het succesnummer KOGA smeedde Gaastra nieuwe plannen. Carbonframes uit Taiwan vormden de nieuwe standaard. Giant, een nieuw merk waarin Gaastra een belang nam, zette in op die frames. Gaastra bouwde een fabriek 'quality touched by KOGA' in Lelystad. Het merk verkreeg positie op de Nederlandse markt. 'Ik had mijn aandelen nooit moeten verkopen. Giant had een geweldige potentie,' zo erkent Gaastra een zakelijke misrekening.

Gaastra vatte later het plan op een fiets te ontwikkelen waarbij zowel veiligheid als duurzaamheid een hoofdrol moesten spelen. De filosofie achter het 1 Bike fits all-concept (voor alle berijders tussen 1.50 en 2.00 meter), is om het mogelijk te maken alle fietsers, lange en korte mensen, van een passende fiets of e-bike te voorzien. Bij elke verstelling van het zadel naar boven of naar beneden wordt de juiste bijpassende afstand van zadel tot stuurbuis gevonden waardoor altijd dezelfde verhouding blijft bestaan tussen zadel, stuur en pedalen. Zodanig dat de berijder bij stilstand beide voeten op de grond kan zetten en rustig op het zadel kan blijven zitten, zelfs bij een noodstop. Fietsers kunnen altijd met de voeten aan de grond blijven, ze hoeven daarvoor niet af te stappen.

Veiligheid vóór alles dankzij Andries z'n 'Intelligent Seat Positioning' (ISP).

Gaastra: 'Na enige tijd stelden we vast dat wanneer je het zadel aan de voorkant van de zadelbuis verstelt, je een variabele zithoek creëert.'

Deze vinding werd beloond met een patent in Europa en Amerika en daarna bekroond met de titel 'Goed Industrieel Ontwerp', van TU Eindhoven. Het concept wordt aangeboden aan fietsenfabrieken die daarvoor een fee betalen.

Deelfietsen

Steeds meer internationaal bekende fabrikanten bouwen de ISP-technologie in hun fietsen in. Twee ontwerpen van Gaastra zijn de Balance van Gazelle en de E-Joy van Hercules. De Balance werd vrijwel meteen na de introductie bekroond met het predicaat 'veiligste fiets van Europa'. Dat alles dankzij ISP.

'Op het gebied van verhuur, leasing en deelfietsen zien we veel kansen en mogelijkheden. Het 1 Bike fits all-concept is geschikt voor deelfietsen omdat zij uiteenlopende gebruikers hebben,' aldus Gaastra. Op dit moment is Gaastra achter de schermen druk bezig om de technologie geschikt te maken voor cargobikes en, net als vroeger, bakfietsen. Die vormen een groeimarkt.

Fitte senior

In Heerenveen rijdt de fitte senior een stukje op de door hem ontwikkelde fiets en demonstreert hij hoe veilig die is. Met gemak stopt hij, en zonder af te stappen houdt hij zichzelf op de fiets in balans. Een prachtig beeld.

HET VAARSEIZOEN NADERT...!

Reikhalzend kijken we er naar uit, zon, betere temperaturen, verkoeling aan de waterkant, het grote genieten. Sulis nu heeft weer boeiende concepten bedacht. Meer weten...? www.sulis.nu

Mail ons en we komen met verrassende concepten bij u terug. Info@sulis.nu

Vertrekhavens

Vaartochten bij Sulis.nu vertrekken steeds vaker vanuit Langweer, Grou, Terherne en Lemmer. Het vaargebied biedt veel moois. Verkennen krijgt al varende toegevoegde waarde.

Bel voor onze mogelijkheden op: T. 06 51 26 00 07

HOOGTEPUNT VAN DE ZOMER

Het Skûtsjesilen omvat 11 wedstrijddagen. Sulis.nu biedt alle dagen VIP faciliteiten. Dit wordt iedere dag inhoud gegeven met top catering, prachtige wijnen en deskundig commentaar.

De SKS ouverture is op zaterdag 29 juli, de finale is op vrijdag 18 augustus.